

stol., až po velkou rekonstrukci budov v letech 1900 až 1926. V 11./12. stol. byla na tomto místě zbudována motte na jejímž temeni byla postavena věžovitá stavba. Ve 12. stol. bylo opevnění přebudováno na plášťový hrad. Z této stavební fáze se dochovaly i zbytky pece na pálení vápna. Další přestavby na sebe navazovaly. Ve čtvrté fázi byla uprostřed opevněného areálu postavena hranolová věž. Jakýmsi mezníkem je rok 1352 v němž byl za obležení města hrad spálen a zničen. V následujících několika letech byl však obnoven a v dalších staletích dále přestavován. Jednotlivé stavební fáze, někdy rozdělené i do subfází, jsou dokumentovány na mnoha půdorysech i řezech a kde to bylo možné a účelné i na kresebných rekonstrukcích, zpracovaných podle možností do různých podrobností. Z nálezů je odpovídající pozornost věnována nádobám, zvláště cenný je soubor keramiky renesanční, nožům, dýmkám, textilu, obuvi, přeslenům, kachlům, krytině, dlaždicím, okennímu sklu, hračkám, hracím kartám a mincím. Zvláštní pozornost byla věnována zpracování zvířecích kostí (7 % kostí divoce žijících zvířat, z domácích zvířat 46 % patří hovězímu dobytku, 21 % ovčím nebo kozám, 13 % praseta i 12 % drůbeží, ojedinělé kosti koně a psa).

Předložená práce, na níž se kromě trojice hlavních autorů podílelo i 17 dalších spolupracovníků, je dokladem vysoké úrovně stavebněhistorického průzkumu i archeologie středověku ve Švýcarsku. Pozoruhodné je propojení výsledků historického, stavebněhistorického i archeologického výzkumu a zapojení četných speciálních expertiz, které nejsou samoučelné, ale posloužily k prohloubení poznatků o životě na tomto opevněném sídle. Publikace obsahující katalogy stratigraficky důležitých nálezů, ale i vyhodnocení včetně rekonstrukcí je všestranně využitelná.

JOSEF UNGER

Siedlungsforschung. Archäologie–Geschichte–Geographie. Band 19, 464 stran, Bonn 2001. Vydává Arbeitskreis für genetische Siedlungsforschung in Mitteleuropa.

Sborník obsahuje referáty přednesené na 27. konferenci Pracovní skupiny pro výzkum vývoje osídlení ve střední Evropě, konané ve dnech 27.–30. září r. 2000 v Tübingen. Hlavní téma konference bylo „Wald und Siedlung“ – „Les a sídlo“. Úvodní referát Das Forschungsfeld „Wald und Siedlung“ (str. 9–34), zaměřený na hlavní téma konference z hlediska historické geografie přednesl W. Schenk. Pro výzkum vzájemných vztahů lesa a sídla klade důraz na spojení přírodovědných a historických metod. Hlavní zaměření výzkumu má sledovat relikty sídlišť a plužin skrytých v lesích, vliv chovu dobytka a lovu na les ve vztahu k systému sídlišť. Další příspěvek „Wechselwirkungen zwischen Waldnutzung und Siedlungsentwicklung während der römischen Kaiserzeit“ (str. 35–56) je od G. Moosbauera. Z přírodovědných metod je pro sledování uvedeného tématu velmi důležitá především paleobotanika. O rekonstrukci lesní a otevřené krajiny se autor pokusil v okolí Villa Rustica v Untermassing, okres Řezno. Dále sledoval archeobotanické výzkumy a jejich vztah k archeologickým a archeozologickým nálezům v Nordrhein-Westfálsku, Baden-Württembersku, Bavorsku a Švýcarsku. K období antiky se vztahuje také další článek Ch. Häuberové „Wald und Siedlung im antiken Rom – Spuren heiliger Haine auf dem Mons Oppius“ (str. 57–94). Autorka vychází z antických písemných pramenů, které se vztahují k sedmi známým pahorkům antického Říma. Posvátné háje jsou v mnoha případech pozůstatky lesa. Příspěvek H. Küstera se zabývá otázkou lesa a vznikem pustin v době stěhování národů – „Wald und Wüstung in der Völkerwanderungszeit“ (str. 95–102). Základ jeho studia jsou diagramy pylových analýz, z nichž rekonstruoval vývoj lesa v prvním tisíciletí po Kr. Archeologickému výzkumu v okolí Tübingen, na území zv. Schönbuch o rozloze cca 150 km², věnoval pozornost Ch. Morissey „Archäologische Forschung in Wald und Feld: Der Schönbuch und einige Aspekte der älteren Siedlungsgeschichte Südwestdeutschlands“ (str. 103–120). Autor sledoval vztah mezi lesem a plochou sídlišť v rozsahu 12 000 let. Do období středověku zavádí referát P. Rückerta, zabývající se významem vrchnostenského práva ve vztahu k lesům, zejména k lovu a k myčení „Wald und Siedlung im späteren Mittelalter aus der Perspektive der Herrschaft“ (str. 121–143).

Další příspěvky sborníku jsou zaměřeny na novodobou problematiku lesa, na jeho ekologický a ekonomický význam. Součástí sborníku je bibliografie literatury za rok 2000, zabývající se otázkami osídlení.

VLADIMÍR NEKUDA